

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

**Методичні вказівки та рекомендації до вивчення
навчальної дисципліни
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі
знань 07 «Управління та адміністрування»**

**ОДЕСА
2022**

УДК 005:336.14(072)
Ч933

Рецензенти:

Ломачинська Ірина Анатоліївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Кошельок Галина Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності Одеського національного економічного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою економіко-правового факультету (Протокол № 2 від 5 вересня 2022 р.)

Ч933 Бюджетний менеджмент: методичні вказівки та рекомендації до вивчення навчальної дисципліни [електронний ресурс] / І. Є. Чуркіна, Є. І. Масленніков. – Одеса, 2022. 48 с.

У методичних вказівках та рекомендаціях наведено основні положення до вивчення дисципліни «Бюджетний менеджмент» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальностей 071 – Облік і оподаткування, 072 – Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Основна мета рекомендацій – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи. Матеріал представлено у розрізі змістових модулів та тем.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Зміст навчального матеріалу.....	5
3. Тематика практичних занять.....	9
4. Навчально-методичні матеріали.....	14
5. Рекомендована література.....	23
Додаток А. Основні терміни і поняття.....	27
Додаток Б. Ситуаційні та розрахункові завдання.....	41

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна «Бюджетний менеджмент» належить до обов'язкових дисциплін та є складовою фахової підготовки за спеціальностями 071 – Облік і оподаткування, 072 – Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Дисципліна викладається у першому семестрі на першому курсі навчання здобувачів вищої освіти за програмою підготовки магістрів. Для опанування навчальної дисципліни програмою передбачено 3,5 кредитів ECTS (105 академічних годин). Аудиторне навантаження на денній формі навчання складає: лекції – 18 годин, практичні заняття – 18 годин, самостійна робота – 69 годин. Зміст навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів. Форма підсумкового контролю знань здобувачів – залік.

Мета дисципліни – засвоєння теоретичних і прикладних знань щодо розробки та реалізації управлінських рішень у сфері бюджету, формування професійних навичок роботи в органах оперативного управління бюджетом та засвоєння прийомів і методів, які використовують ці органи в процесі керування бюджетними ресурсами і відносинами, що виникають при постійному руху бюджетних потоків.

Завдання дисципліни: опанувати теоретичні та організаційні основи бюджетного менеджменту; вивчити функції, структуру і взаємозв'язки органів управління бюджетом; вивчити прийоми і методи, які використовують у процесі бюджетного планування відповідні органи та доцільність їх застосування; засвоїти характеристику методів і видів бюджетного фінансування та визначення їх переваг у процесі здійснення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів; сформувати навички обліку виконання бюджету і складання бюджетної звітності та їх значення в управлінні бюджетним процесом; вивчити методи контрольної роботи фінансових органів щодо виконання бюджету

Предмет дисципліни – теоретико-методологічні і практичні засади управління бюджетом.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Змістовний модуль 1. Теоретичне забезпечення бюджетного менеджменту

Тема 1. Теоретичні, правові та організаційні засади бюджетного менеджменту

Бюджетний менеджмент та його роль у бюджетному процесі. Визначення бюджетного менеджменту. Об'єкт і суб'єкти бюджетного менеджменту. Предмет бюджетного менеджменту як навчальної дисципліни. Органи управління бюджетом. Етапи і методи управлінської діяльності в бюджетному процесі. Складові бюджетного менеджменту за стадіями бюджетного процесу: бюджетне планування, організація виконання бюджету, облік і звітність з виконання бюджету, контроль за виконанням бюджету. Їх характеристика і взаємозв'язок.

Бюджетний процес як основа управління бюджетом. Зміст, задачі та основи регламентування бюджетного процесу. Розмежування функцій між учасниками бюджетного процесу.

Тема 2. Структура бюджету держави як об'єкта управління

Сутність і роль бюджету. Характерні ознаки бюджетних відносин. Бюджет як фінансовий план, склад і структура його доходів і видатків. Методи, джерела і принципи формування доходів. Класифікація видатків та форми бюджетного фінансування. Бюджетний дефіцит. Його причини, наслідки та межі. Джерела покриття бюджетного дефіциту.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Основи бюджетного устрою: види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами.

Призначення і структура діючої в Україні бюджетної класифікації. Її характеристика: виділені складові, ознаки кодування, структура кодів.

Тема 3. Органи оперативного управління бюджетом

Класифікація органів державного управління бюджетом. Міністерство фінансів України — центральний орган державної виконавчої влади в сфері фінансової діяльності. Законодавчі документи, якими керується Міністерство фінансів України у своїй діяльності. Основні завдання Міністерства фінансів України, його функції та права. Організаційна структура системи Міністерства фінансів. Структура центрального апарату міністерства. Фінансові управління обласних, районних та міських державних адміністрацій, їх основні завдання, функції, права та структура.

Державна податкова служба України, її головні завдання, функції та права. Структура Державної податкової служби України. Законодавчі документи, якими керується Державна податкова служба України.

Державна казначейська служба України, її призначення та функції. Організаційна структура Державної казначейської служби в Україні. Структура центрального апарату Державної казначейської служби України. Вертикальна структура органів казначейської служби.

Рахункова палата України, її функції, права і завдання. Структура Рахункової палати.

Державна аудиторська служба України, її завдання, функції. Законодавчі документи, якими керується Державна аудиторська служба України.

Тема 4. Бюджетне планування

Організаційні основи бюджетного планування в Україні, його зміст, принципи та завдання. Практичні аспекти бюджетного планування. Методи бюджетного планування: балансовий метод, метод прямого рахунку, нормативний метод, аналітичний метод, програмно-цільовий метод та можливості їх використання в Україні. Чинники, від яких залежить рівень бюджетного планування. Рівні та етапи бюджетного планування.

Організація бюджетного планування. Підготовча робота до складання проекту бюджету: розробка основних прогностичних макропоказників економічного і соціального розвитку держави на плановий рік, розробка і затвердження основних напрямків бюджетної політики держави на наступний бюджетний рік, визначення грошово-кредитної політики держави на наступний рік, аналіз виконання бюджету за минулий рік і очікуване виконання бюджету в поточному році, підготовка інструкцій щодо підготовки бюджетних запитів і доведення її до головних розпорядників бюджетних коштів. Проблеми співпраці відповідних органів на стадії підготовчої роботи.

Характеристика основних етапів розробки проекту бюджету. Порядок складання проекту Державного бюджету України. Інформація для прогностичних і планових розрахунків. Методи, що використовують при складанні проекту Державного бюджету. Розгляд проекту Державного бюджету в Кабінеті Міністрів. Представлення проекту бюджету Верховній Раді України, його розгляд у комітетах та фракціях. Представлення проекту Державного бюджету на сесії Верховної Ради України. Порядок внесення доповнень і зауважень до проекту бюджету. Затвердження Державного бюджету. Закон про Державний бюджет, його зміст. Порядок внесення змін до Закону про Державний бюджет України.

Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок із проектом Державного бюджету. Прогностичний, розрахунковий та кінцевий проекти місцевих бюджетів. Розгляд проекту бюджету в органах виконавчої і законодавчої влади, внесення в нього поправок і зауважень. Термін затвердження місцевих бюджетів.

Змістовний модуль 2. Методичне забезпечення бюджетного менеджменту

Тема 5. Виконання бюджету

Поняття та принципи виконання бюджету. Органи, що забезпечують виконання бюджету, розподіл функцій між ними. Бюджетний розпис як основа виконання бюджету. Порядок та терміни його складання, внесення змін та доповнень.

Система справляння доходів бюджету. Розрахунки юридичних і фізичних осіб з бюджетом. Документообіг, пов'язаний із мобілізацією доходів.

Порядок відкриття рахунків для зарахування доходів до бюджетів в органах казначейства. Порядок зарахування доходів до загального і спеціального фонду бюджетів, розподілу доходів між Державним бюджетом і місцевими бюджетами, повернення надмірно або помилково сплачених платежів до бюджету, відшкодування податку на додану вартість. Документи, які складають в органах казначейства щодо обсягів доходів, що надходять до бюджетів, їх зміст та порядок заповнення. Звірка доходів між податковими органами і органами казначейства: порядок, терміни, документи, які складають при цьому.

Поняття та принципи організації виконання видаткової частини бюджету. Органи, що забезпечують і здійснюють виконання видаткової частини Державного та місцевих бюджетів, розподіл функцій між ними.

Поняття бюджетного фінансування та його організація. Розпорядники коштів, їх права та обов'язки. Ступені розпорядників бюджетних коштів по Державному і місцевим бюджетам України. Методи і види фінансування із Державного та місцевих бюджетів. Порядок перерахування бюджетних коштів з рахунку бюджету на рахунки розпорядників коштів. Фінансування через територіальні органи казначейства шляхом оплати витрат (оплати рахунків і видачі готівкою).

Порядок доведення інформації про територіальне розташування установ, підприємств, організацій та даних затверджених кошторисів доходів і видатків органам державного казначейства. Взяття до обліку бюджетних зобов'язань (попередній контроль за цільовим використанням бюджетних коштів): зміст, порядок і терміни підготовки та подання. Порядок відкриття реєстраційних, спеціальних реєстраційних, особових рахунків в органах казначейства для розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

Тема 6. Облік виконання бюджету

Необхідність обліку виконання бюджету у бюджетному процесі та його роль у прийнятті управлінських рішень. Задачі і принципи бухгалтерського обліку бюджету в органах Державної казначейської служби України.

Функції бухгалтерських служб органів казначейської служби в організації обліку виконання бюджетів та кошторисів доходів і видатків бюджетних установ. Їх особливості в органах казначейства різних ланок. Права і обов'язки головних бухгалтерів органів казначейства.

Організація синтетичного та аналітичного обліку виконання бюджету. Значення аналітичного обліку для оперативного керівництва (контролю) виконання бюджету. Первинні облікові документи, вимоги до них та порядок їх складання, перевірки й обробки. Облікові реєстри, їх роль у бухгалтерському обліку виконання бюджету. Хронологічний і систематичний записи. Порядок зберігання бухгалтерських документів і облікових реєстрів.

Баланс виконання бюджету, його будова. План рахунків поточного бухгалтерського обліку виконання бюджету.

Визначення результатів виконання бюджету. Рахунки, призначені для відбиття результатів виконання бюджету. Складання заключного балансу з виконання бюджету.

Тема 7. Звітність про виконання бюджету

Характеристика звітності про виконання бюджету. Організація, види та форми бюджетної звітності. Періодичність бюджетної звітності. Склад документів бюджетної звітності, порядок їх складання, подання та затвердження. Взаємозв'язок звітності розпорядників і одержувачів бюджетних коштів про виконання кошторисів і органів казначейства про виконання Державного і місцевих бюджетів України.

Місячна, квартальна і річна звітність розпорядників і одержувачів бюджетних коштів про використання бюджетних коштів, одержаних із Державного та місцевих бюджетів. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання.

Місячна, квартальна і річна звітність органів Державної казначейської служби про виконання Державного бюджету. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання.

Місячна, квартальна і річна звітність органів Державної казначейської служби про виконання місцевих бюджетів. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання.

Порядок затвердження звіту про виконання бюджету держави. Порядок і терміни подання звітності про виконання Державного бюджету України органами законодавчої і виконавчої влади.

Тема 8. Контроль за виконанням бюджету

Суть і значення контролю у фінансовій системі України, його роль в бюджетному процесі. Основні завдання бюджетного контролю. Елементи системи бюджетного контролю. Види, форми та методи бюджетного контролю.

Контроль за формуванням доходів бюджету. Контроль у сфері податкових надходжень: організація контролю за надходженням податкових платежів до бюджету, документальні перевірки правильності розрахунків платників з бюджетом, оформлення результатів податкових перевірок. Контроль за надходженням неподаткових доходів до бюджету.

Аудиторська робота з бюджету, її завдання та напрями. Організація і планування ревізій (перевірок). Основні завдання та порядок проведення ревізій фінансових органів щодо складання і виконання бюджету, бюджетних установ щодо цільового використання бюджетних коштів. Етапи ревізійного процесу: підготовка до проведення ревізії, організація роботи на місці ревізії, складання акту ревізії, реалізація матеріалів ревізій.

Контроль за виконанням бюджетних програм. Сутність програмного бюджетування та види бюджетних програм, їх взаємозв'язок з державними цільовими програмами. Форми та методи контролю виконання бюджетних програм.

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Теоретичне забезпечення бюджетного менеджменту

Практичне заняття 1.

Тема 1. Теоретичні, правові та організаційні засади бюджетного менеджменту

Питання для обговорення:

Суть, завдання та складові бюджетного менеджменту. Принципи бюджетного менеджменту. Бюджетний процес як основа управління бюджетом. Органи управління бюджетом. Етапи і методи управлінської діяльності в бюджетному процесі.

Тема 2. Структура бюджету держави як об'єкта управління

Питання для обговорення:

Бюджет як економічна категорія. Характерні ознаки бюджетних відносин. Бюджет як фінансовий план, склад і структура його доходів і видатків. Методи, джерела і принципи формування доходів. Класифікація видатків та форми бюджетного фінансування. Бюджетний дефіцит. Його причини, наслідки та межі. Джерела покриття бюджетного дефіциту.

Обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Практичне заняття 2.

Тема 3. Органи оперативного управління бюджетом

Питання для обговорення:

Класифікація органів державного управління бюджетом. Міністерство фінансів України — центральний орган державної виконавчої влади в сфері фінансової діяльності. Державна податкова служба України, її головні завдання, функції та права. Державна казначейська служба України, її призначення та функції. Рахункова палата України, її функції, права і завдання. Державна аудиторська служба України, її завдання, функції.

Обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Практичне заняття 3.

Тема 4. Бюджетне планування

Питання для обговорення:

Організаційні основи бюджетного планування в Україні, його зміст, принципи та завдання. Практичні аспекти бюджетного планування. Методи бюджетного планування: балансовий метод, метод прямого рахунку, нормативний метод, аналітичний метод, програмно-цільовий метод та

можливості їх використання в Україні. Чинники, від яких залежить рівень бюджетного планування. Рівні та етапи бюджетного планування.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Практичне заняття 4.

Контрольна робота за змістовним модулем 1. Теоретичне забезпечення бюджетного менеджменту

Основні питання, які виносяться на контрольну роботу (тестування):

1. Визначення бюджетного менеджменту, його об'єкт і суб'єкт. Предмет бюджетного менеджменту як навчальної дисципліни.
2. Складові бюджетного менеджменту за стадіями бюджетного процесу.
3. Органи управління бюджетом.
4. Етапи і методи управлінської діяльності в бюджетному процесі.
5. Бюджетний менеджмент та його роль у бюджетному процесі.
6. Характеристика бюджету держави за різними ознаками. Роль бюджету в розподільчих процесах в державі.
7. Бюджет як фінансовий план, склад і структура його доходів та видатків.
8. Бюджетний дефіцит: його причини, наслідки та межі.
9. Основи бюджетного устрою: види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами.
10. Класифікація органів оперативного управління бюджетом та їх призначення.
11. Основні завдання та функції Міністерства фінансів України.
12. Основні завдання та функції Департаменту фінансів обласних державних адміністрацій.
13. Причини створення, основні завдання та функції Державної казначейської служби України.
14. Причини створення, основні завдання та функції Рахункової палати України.
15. Основні завдання та функції Державної податкової служби України.
16. Основні завдання та функції Державної аудиторської служби України.
17. Завдання та функції розпорядників бюджетних коштів.
18. Суть бюджетного процесу, його основні завдання та принципи.
19. Складові бюджетного процесу та їх характеристика.
20. Основні учасники бюджетного процесу та їхні повноваження.
21. Організаційні засади бюджетного планування та прогнозування.
22. Сутність, принципи та завдання бюджетного планування.
23. Методи бюджетного планування та їх характеристика.
24. Характеристика чинників, що впливають на якість бюджетного планування.
25. Складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетних періоди.
26. Бюджетні призначення та асигнування.
27. Бюджетна декларація, її призначення та зміст.

28. Характеристика основних етапів розробки проекту Державного бюджету.
29. Визначення бюджетної політики на наступний бюджетний рік.
30. Матеріали, які додаються до проекту закону про Державний бюджет.
31. Порядок і терміни розгляду та затвердження Державного бюджету.
32. Закон про Державний бюджет, його зміст.
33. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок із проектом Державного бюджету.
34. Розгляд та затвердження місцевих бюджетів.

Змістовний модуль 2. Методичне забезпечення бюджетного менеджменту

Практичне заняття 5.

Тема 5. Виконання бюджету

Питання для обговорення:

Поняття та принципи виконання бюджету. Органи, що забезпечують виконання бюджету, розподіл функцій між ними. Бюджетний розпис як основа виконання бюджету. Порядок та терміни його складання, внесення змін та доповнень. Система справляння доходів бюджету. Розрахунки юридичних і фізичних осіб з бюджетом. Документообіг, пов'язаний із мобілізацією доходів. Порядок відкриття рахунків для зарахування доходів до бюджетів в органах казначейства.

Поняття та принципи організації виконання видаткової частини бюджету. Органи, що забезпечують і здійснюють виконання видаткової частини Державного та місцевих бюджетів, розподіл функцій між ними. Поняття бюджетного фінансування та його організація. Розпорядники коштів, їх права та обов'язки. Ступені розпорядників бюджетних коштів по Державному і місцевим бюджетам України.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Практичне заняття 6.

Тема 6. Облік виконання бюджету

Питання для обговорення:

Задачі і принципи бухгалтерського обліку бюджету в органах Державної казначейської служби України. Функції бухгалтерських служб органів казначейства в організації обліку виконання бюджетів та кошторисів доходів і видатків бюджетних установ. Організація синтетичного та аналітичного обліку виконання бюджету. Первинні облікові документи, вимоги до них та порядок їх складання, перевірки й обробки. Облікові реєстри, їх роль у бухгалтерському обліку виконання бюджету. Баланс виконання бюджету, його будова. План рахунків поточного бухгалтерського обліку виконання бюджету.

Визначення результатів виконання бюджету. Рахунки, призначені для відбиття результатів виконання бюджету. Складання заключного балансу з виконання бюджету.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Практичне заняття 7.

Тема 7. Звітність про виконання бюджету

Питання для обговорення:

Характеристика звітності про виконання бюджету. Організація, види та форми бюджетної звітності. Періодичність бюджетної звітності. Склад документів бюджетної звітності, порядок їх складання, подання та затвердження.

Місячна, квартальна і річна звітність розпорядників і одержувачів бюджетних коштів про використання бюджетних коштів, одержаних із Державного та місцевих бюджетів. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання.

Місячна, квартальна і річна звітність органів Державної казначейської служби про виконання Державного та місцевих бюджетів. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Практичне заняття 8.

Тема 8. Контроль за виконання бюджету

Питання для обговорення:

Основні завдання бюджетного контролю. Елементи системи бюджетного контролю. Види, форми та методи бюджетного контролю.

Контроль за формуванням доходів бюджету. Аудиторська робота з бюджету, її завдання та напрями. Організація і планування ревізій (перевірок). Основні завдання та порядок проведення ревізій фінансових органів щодо складання і виконання бюджету, бюджетних установ щодо цільового використання бюджетних коштів. Етапи ревізійного процесу: підготовка до проведення ревізії, організація роботи на місці ревізії, складання акту ревізії, реалізація матеріалів ревізій.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Практичне заняття 9.

Контрольна робота за змістовним модулем 2. Методичне забезпечення бюджетного менеджменту

Основні питання, які виносяться на контрольну роботу (тестування):

1. Поняття та принципи виконання бюджету.
2. Органи, що забезпечують виконання бюджету, розподіл функцій між ними.
3. Бюджетний розпис як основа виконання бюджету. Порядок та терміни його складання, внесення змін та доповнень.
4. Призначення і структура діючої в Україні бюджетної класифікації. Її характеристика: виділені складові, ознаки кодування, структура кодів.
5. Суть казначейської системи виконання бюджету.
6. Стадії виконання бюджету за доходами.
7. Поняття та принципи організації виконання видаткової частини бюджету.
8. Визначення бухгалтерського обліку виконання бюджету, його суть та характеристика принципів.
9. Мета, основні завдання, загальні вимоги до бухгалтерського обліку виконання бюджету та його особливості.
10. Види бухгалтерського обліку виконання бюджету.
11. Предмет, об'єкти та методи бухгалтерського обліку виконання бюджету.
12. Основні інструменти-елементи методу бухгалтерського обліку виконання бюджету.
13. Форми бухгалтерського обліку виконання бюджету.
14. Документообіг як необхідний складник організації бухгалтерського обліку в органах Державної казначейської служби.
15. Види та класифікація бухгалтерських документів з касового виконання бюджету.
16. Характеристика Плану рахунку бухгалтерського обліку виконання Державного і місцевих бюджетів.
17. Основні засади складання фінансової звітності.
18. Види фінансової звітності про виконання бюджету
19. Загальні вимоги до фінансової звітності.
20. Характеристика фінансової звітності про виконання державного і місцевих бюджетів.
21. Звітність розпорядників коштів про використання бюджетних коштів.
22. Звітність органів Державної казначейської служби про виконання бюджетів.
23. Сутність і призначення державного фінансового контролю.
24. Органи державного фінансового контролю в Україні та їх взаємодія.
25. Види, форми і методи державного фінансового контролю в бюджетній сфері.
26. Аудиторська робота з бюджету, її завдання та напрями.

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: мультимедійна презентація, демонстрація (у вигляді роздаткового ілюстративного матеріалу);
- практичні методи: розв'язання практичних задач (в т.ч. розрахункових), виконання ситуаційних вправ та обговорення проблемних ситуацій.

Аудиторне навантаження на денній формі навчання складає: лекції – 18 годин, практичні заняття – 18 годин, самостійна робота – 69 годин.

До самостійної роботи здобувачів відноситься: підготовка до лекцій та практичних занять, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації, рішення практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій, підготовка до поточного тестування; підготовка до контрольних робіт за змістовними модулями (тестування).

Методи контролю знань студентів:

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування за питаннями відповідної теми, оцінювання виконання рефератів (оцінювання доповіді та презентації);
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання практичних задач, оцінювання розв'язання ситуаційних вправ та проблемних ситуацій;
- тестовий контроль: оцінювання поточного тестування за темами.

Періодичний контроль:

- тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовними модулями (тестування).

Підсумковий контроль: залік.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначення бюджетного менеджменту, його об'єкт і суб'єкт. Предмет бюджетного менеджменту як навчальної дисципліни.
2. Складові бюджетного менеджменту за стадіями бюджетного процесу.
3. Органи управління бюджетом.
4. Етапи і методи управлінської діяльності в бюджетному процесі.
5. Бюджетний менеджмент та його роль у бюджетному процесі.
6. Характеристика бюджету держави за різними ознаками. Роль бюджету в розподільчих процесах в державі.
7. Бюджет як фінансовий план, склад і структура його доходів та видатків.
8. Бюджетний дефіцит: його причини, наслідки та межі.

9. Основи бюджетного устрою: види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами.

10. Класифікація органів оперативного управління бюджетом та їх призначення.

11. Основні завдання та функції Міністерства фінансів України.

12. Основні завдання та функції Департаменту фінансів обласних державних адміністрацій.

13. Причини створення, основні завдання та функції Державної казначейської служби України.

14. Причини створення, основні завдання та функції Рахункової палати України.

15. Основні завдання та функції Державної податкової служби України.

16. Основні завдання та функції Державної аудиторської служби України.

17. Завдання та функції розпорядників бюджетних коштів.

18. Суть бюджетного процесу, його основні завдання та принципи.

19. Складові бюджетного процесу та їх характеристика.

20. Основні учасники бюджетного процесу та їхні повноваження.

21. Організаційні засади бюджетного планування та прогнозування.

22. Сутність, принципи та завдання бюджетного планування.

23. Методи бюджетного планування та їх характеристика.

24. Характеристика чинників, що впливають на якість бюджетного планування.

25. Складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетних періоди.

26. Бюджетні призначення та асигнування.

27. Бюджетна декларація, її призначення та зміст.

28. Характеристика основних етапів розробки проекту Державного бюджету.

29. Визначення бюджетної політики на наступний бюджетний рік.

30. Матеріали, які додаються до проекту закону про Державний бюджет.

31. Порядок і терміни розгляду та затвердження Державного бюджету.

32. Закон про Державний бюджет, його зміст.

33. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок із проектом Державного бюджету.

34. Розгляд та затвердження місцевих бюджетів.

35. Поняття та принципи виконання бюджету.

36. Органи, що забезпечують виконання бюджету, розподіл функцій між ними.

37. Бюджетний розпис як основа виконання бюджету. Порядок та терміни його складання, внесення змін та доповнень.

38. Призначення і структура діючої в Україні бюджетної класифікації. Її характеристика: виділені складові, ознаки кодування, структура кодів.

39. Суть казначейської системи виконання бюджету.

40. Стадії виконання бюджету за доходами.

41. Поняття та принципи організації виконання видаткової частини бюджету.

42. Визначення бухгалтерського обліку виконання бюджету, його суть та характеристика принципів.

43. Мета, основні завдання, загальні вимоги до бухгалтерського обліку виконання бюджету та його особливості.

44. Види бухгалтерського обліку виконання бюджету.

45. Предмет, об'єкти та методи бухгалтерського обліку виконання бюджету.

46. Основні інструменти-елементи методу бухгалтерського обліку виконання бюджету.

47. Форми бухгалтерського обліку виконання бюджету.

48. Документообіг як необхідний складник організації бухгалтерського обліку в органах Державної казначейської служби.

49. Види та класифікація бухгалтерських документів з касового виконання бюджету.

50. Характеристика Плану рахунку бухгалтерського обліку виконання Державного і місцевих бюджетів.

51. Основні засади складання фінансової звітності.

52. Види фінансової звітності про виконання бюджету

53. Загальні вимоги до фінансової звітності.

54. Характеристика фінансової звітності про виконання державного і місцевих бюджетів.

55. Звітність розпорядників коштів про використання бюджетних коштів.

56. Звітність органів Державної казначейської служби про виконання бюджетів.

57. Сутність і призначення державного фінансового контролю.

58. Органи державного фінансового контролю в Україні та їх взаємодія.

59. Види, форми і методи державного фінансового контролю в бюджетній сфері.

60. Аудиторська робота з бюджету, її завдання та напрями.

ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сукупність взаємопов'язаних дій (управлінських функцій), прийомів, методів, спрямованих на керівництво бюджетними ресурсами і відносинами, які виникають у процесі руху бюджетних потоків – це

а) Бюджетний процес

в) Бюджетна система

б) Бюджетний менеджмент

г) Бюджетний механізм

2. Виконання бюджету – це функція ...

а) організації виконання
розроблених планів

в) планування реалізації стратегії

б) стратегічне планування

г) всі відповіді вірні

3. Різниця між загальними доходами від загальнодержавних податків та витратами на державні закупівлі та трансфертні платежі – це вид дефіциту, який

- а) наочно-реальний
- б) структурний
- в) циклічний
- г) всі відповіді вірні

4. Аналізує вплив на фінансовий стан галузей економіки та на бюджет процесів, пов'язаних з переходом на нові принципи ціноутворення, та готує відповідні пропозиції – це функція

- а) Міністерства фінансів України
- б) Кабінету міністрів України
- в) Рахункової палати
- г) Державної аудиторської служби

5. Контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів за цими зобов'язаннями -- це задача

- а) Державної аудиторської служби
- б) Рахункової палати
- в) районного фінансового управління
- г) Державної казначейської служби України

6. Формування та ведення Державного реєстру фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів, Єдиного банку даних про платників податків — юридичних осіб – це завдання

- а) Державної аудиторської служби
- б) Державної казначейської служби
- в) Міністерства фінансів України
- г) Державної податкової служби

7. Здійснює контроль за усуненням недоліків і порушень, виявлених ревізіями та перевітками, і в разі потреби вживає додаткових заходів щодо їх усунення – це функція

- а) ДКСУ
- б) МФУ
- в) ДПСУ
- г) ДАСУ

8. Яким чином забезпечується збалансування бюджету

а) якщо немає можливості скоротити бюджетні витрати, то забезпечується збільшення доходів за рахунок введення нових податків, підвищення ставок чи розширення об'єкта оподаткування з існуючих податків

в) якщо неможливо ні збільшити доходи, ні зменшити витрати, то приймається бюджетний дефіцит і визначаються джерела його покриття, тобто, як зазначалося раніше, державні позики чи грошова емісія

б) якщо рівень оподаткування вже досить високий, то скорочуються витрати за всіма можливими напрямками

г) всі відповіді вірні

9. Аналіз установлених відхилень від показників Державного бюджету України та підготовка пропозицій про їх усунення, а також про удосконалення бюджетного процесу в цілому – це завдання

- а) Міністерства фінансів України
- б) Державної казначейської служби України
- в) Державної аудиторської служби
- г) Рахункової палати

10. Ініціювати у межах наданих законодавством повноважень припинення асигнувань та зупиняти проведення операцій з бюджетними коштами у разі вчинення учасником бюджетного процесу бюджетного правопорушення – це право

- а) Державної казначейської служби України в) Державної аудиторської служби України
б) Міністерства фінансів України г) Державної податкової служби України

11. Яка форма виконання бюджету застосовується в Україні?

- а) банківська; в) казначейська;
б) змішана; г) всі відповіді вірні;

12. Які функції бухгалтерського обліку виконання бюджету?

- а) відображення, нагляду і аналізу; в) нагляду, узагальнення, контролю і аналізу;
б)нагляду, узагальнення, контролю і аналізу; г) відображення, нагляду, узагальнення, контролю і аналізу.

13. На підставі яких даних складається звітність про виконання бюджету?

- а) бюджетного розпису; в) даних бухгалтерського обліку;
б) бюджетних призначень; г) всі відповіді вірні.

14. Які принципи державного фінансового контролю?

- а) законність і об'єктивність; в) незалежність та відповідальність;
б) систематичність; г) всі відповіді вірні.

15. Які органи забезпечують виконання бюджету в Україні

- а) Кабінет Міністрів України; в) Міністерство фінансів України;
б) Державна казначейська служба України; г) всі відповіді вірні.

16. Функція базується на тому, що всі операції, які здійснюються за рахунок бюджетних коштів, відображаються у відповідних бухгалтерських документа – це функція:

- а) відображення; в) контролю;
б) нагляду; г) аналізу.

17. Який орган встановлює форми та методику звітності про виконання бюджету?

- а) Міністерство фінансів України; в) Державна казначейська служба України;
б) Рахункова палата; г) всі відповіді вірні.

18. Що містить процес державного фінансового контролю?

- а) методи контролю; в) результат контролю та прийняття рішень за його результатами;
б) обробка інформації та результат контролю; г) методи контролю; обробка інформації та результат контролю; прийняття рішень за результатами

контролю.

19. За сферою діяльності фінансовий контроль підрозділяється на контроль:

- а) бюджетний і податковий;
- б) валютний і кредитний;
- в) інвестиційний і страховий;
- г) всі відповіді вірні.

20. На підставі якого документа здійснюється виконання бюджету

- а) бюджетної декларації;
- б) бюджетного розпису;
- в) бюджетної класифікації;
- г) всі відповіді вірні.

31.Об`єктом бюджетного менеджменту – є ...

- а) Бюджет держави
- б) Бюджетний процес
- в) Органи управління бюджетом
- г) Бюджетна система

32. Забезпечення системи управління бюджетом необхідною інформацією

-- це завдання

- а) органів контролю
- б) обліку виконання бюджету
- в) статистичних управлінь
- г) всі відповіді вірні

33. Різниця між наочно-реальним і структурним дефіцитами – це вид дефіциту, який

- а) наочно-реальний
- б) структурний
- в) циклічний
- г) всі відповіді вірні

34. Обмежувати, а в необхідних випадках припиняти фінансування з Державного бюджету підприємств, установ та організацій за наявності фактів незаконного витрачання ними коштів – це право

- а) Міністерства фінансів України
- б) Кабінету міністрів України
- в) Рахункової палати
- г) Державної аудиторської служби України

35. Ініціювати у межах наданих законодавством повноважень припинення асигнувань та зупиняти проведення операцій з бюджетними коштами у разі вчинення учасником бюджетного процесу бюджетного правопорушення – це право

- а) Державної казначейської служби України
- б) Міністерства фінансів України
- в) Державної аудиторської служби України
- г) Державної податкової служби України

36. Система органів Міністерства доходів і зборів України складається з рівнів:

- а) 4-х
- б) 3-х
- в) 2-х
- г) 5-ти

37. Організовує і здійснює державний фінансовий контроль щодо використання бюджетних коштів, матеріальних цінностей та їх збереження, стану і достовірності бухгалтерського обліку та фінансової звітності – це функція

- а) ДПСУ
- б) МФУ
- в) ДАСУ
- г) ДКСУ

38. Який узагальнений метод бюджетного планування

- а) метод екстраполяції
- б) програмно – цільовий
- в) балансовий метод
- г) нормативний метод

39. Поточне бюджетне планування – це функція ...

- а) організації виконання розроблених планів
- б) стратегічне планування
- в) планування реалізації стратегії
- г) всі відповіді вірні

40. Контроль за законністю та своєчасністю руху коштів Державного бюджету України та коштів позабюджетних фондів в установах Національного банку України та уповноважених банках – це завдання

- а) Міністерства фінансів України
- б) Рахункової палати
- в) Державної казначейської служби України
- г) Державної аудиторської служби України

41. Який документ застосовується з метою здійснення контролю за фінансовою діяльністю органів влади і розпорядників бюджетних коштів, проведення необхідного аналізу доходів і витрат, забезпечення загальнодержавної і міжнародної порівнянності бюджетних показників

- а) бюджетної декларації;
- б) бюджетного розпису;
- в) бюджетної класифікації;
- г) всі відповіді вірні;

42. Функція виявляє себе під час проведення бухгалтерського обліку надходжень доходів за їхніми видами та обліку виконання видаткової частини бюджету за відповідними відомствами, установами й організаціями, які утримуються за рахунок коштів бюджету, тобто використання бюджету за призначанням, за цільовим використанням коштів згідно з бюджетними призначеннями – це функція:

- а) нагляду;
- б) контролю;
- в) узагальнення;
- г) аналізу.

43. Звітність про виконання бюджету поділяється на:

- а) фінансову;
- б) фінансову та бюджетну;
- в) бюджетну;
- г) узагальнену.

44. За сферою діяльності фінансовий контроль підрозділяється на контроль:

- а) бюджетний і податковий;
- б) валютний і кредитний;
- в) інвестиційний і страховий;
- г) всі відповіді вірні.

45. Який орган затверджує бюджетний розпис?

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державна казначейська служба України;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) всі відповіді вірні.

46. Функція полягає у здійсненні на основі первинних і зведених даних економічного аналізу наявності, стану і руху ресурсів державного бюджету із широким застосуванням економіко-статистичних методів і моделювання – це функція:

- а) нагляду;
- б) контролю;
- в) узагальнення;
- г) аналізу.

47. Що належить до критеріїв звітність про виконання бюджету?

Тема 3. Органи оперативного управління бюджетом	0 – 2 (опитування) 0 – 5 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Тема 4. Бюджетне планування	0 – 2 (опитування) 0 – 5 (реферат, презентація) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Контрольна робота за змістовним модулем 1 (тестування)	0 - 10	0 - 10
Змістовий модуль 2. Методичне забезпечення бюджетного менеджменту		
Тема 5. Виконання бюджету	0 – 2 (опитування) 0 – 5 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Тема 6. Облік виконання бюджету	0 – 2 (опитування) 0 – 5 (реферат, презентація) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Тема 7. Звітність про виконання бюджету	0 – 2 (опитування) 0 – 5 (реферат, презентація) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Тема 8. Контроль за виконанням бюджету	0 – 2 (опитування) 0 – 5 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Контрольна робота за змістовним модулем 2 (тестування)	0 - 10	0 - 10
Загалом сума балів	0 - 100	0 - 10
		0 - 100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту, (роботи), практик	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Обов'язкова присутність здобувачів на підсумковому контролі. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Бюджетний кодекс України від 08. 07. 2010 р. № 2456-VI. (зі змінами). URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами). URL.: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 27.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
7. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

Основна

1. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погрішук. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 532 с.
2. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. О.І. Білик, М.К. Хім. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 340 с.
3. Бюджетний менеджмент. Практикум: Навч. посіб./В. Федосов, С. Кондратюк, Л. Сафонова та інші; За заг. ред. проф. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2005. – 420 с.
4. Бюджетний менеджмент: Підручник /В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та інші; За заг. ред. проф. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.
5. Бюджетний менеджмент: стан та оцінка ефективності: монографія / С.В.Михайленко. – Одеса: ВМВ, Друк Південь, 2010. – 400 с.

Додаткова

6. Вдовічен А. Бюджетне планування в умовах інституційних перетворень / А. Вдовічен, А. Чорновол, Ю. Табенська // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2021. - № 1. - С. 90-100.
7. Вдовічен В. А. Місце органів Державної казначейської служби України в системі державного контролю за виконанням бюджетів за доходами [Електронний ресурс] / В. А. Вдовічен // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 1. - С. 93-95.
8. Воленко В. Г. Оцінка ефективності державного фінансового контролю виконання місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / В. Г. Воленко // Економічний вісник. Серія : Фінанси, облік, оподаткування. - 2020. - Вип. 6. - С. 29-39.
9. Голинський Ю. О. Методика та практичні підходи до аналізу виконання бюджету органами Державної казначейської служби України / Ю. О. Голинський // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. - 2014. - Вип. 9(3). - С. 192-195.
10. Горин В. П. Дискусійні питання сутності та критеріїв оцінювання ефективності бюджетного менеджменту / В. П. Горин // Економіка та держава. - 2020. - № 5. - С. 155-160.
11. Гузар Б. С. Бюджетний контроль як складова бюджетного менеджменту та напрями його удосконалення / Б. С. Гузар // Економіка та держава. - 2021. - № 7. - С. 66-70.
12. Жадан О. В. Фінансовий контроль над формуванням звітності про виконання місцевих бюджетів / О. В. Жадан // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2017. - Т. 22, Вип. 5. - С. 176-179.
13. Коляда Т. А. Особливості середньострокового бюджетного планування в Україні в умовах пандемії COVID-19 / Т. А. Коляда, І. В. Гоч // Економічний простір. - 2020. - № 161. - С. 26-30.
14. Литвинчук І. В. Внутрішній контроль і аудит у системі бюджетного менеджменту / І. В. Литвинчук, Н. О. Хас // Інфраструктура ринку. - 2020. - Вип. 44. - С. 186-189.

15. Ліснічук О. А. Програмно-цільовий метод у плануванні державного бюджету / О. А. Ліснічук, Л. О. Медвідчук // Інноваційна економіка. - 2020. - № 7-8. - С. 125-132.
16. Мартинюк О. А. Формування сучасної моделі бюджетного менеджменту / О. А. Мартинюк // Агросвіт. - 2020. - № 4. - С. 15-20.
17. Нечипоренко А. В. Середньострокове бюджетне планування в Україні: проблеми та перспективи реалізації / А. В. Нечипоренко, В. М. Дудченко // Бізнес Інформ. - 2021. - № 4. - С. 190-195.
18. Рудаченко О. О. Бюджетний менеджмент в умовах переходу від стратегічного до середньострокового бюджетного планування в територіальних громадах / О. О. Рудаченко, В. О. Єсіна, Н. В. Бібік // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки. - 2021. - № 11(2). - С. 55-64.
19. Русіна Ю. О. Актуальні аспекти механізму середньострокового бюджетного планування України на 2022 рік / Ю. О. Русіна // Формування ринкових відносин в Україні. - 2021. - № 9. - С. 15-22.
20. Сушко Н. І. Запровадження національних стандартів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності про виконання бюджетів / Н. І. Сушко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2017. - Вип. 25(2). - С. 174-178.
21. Тимошенко М. В. Перспективи запровадження середньострокового бюджетного планування на сучасному етапі розвитку економіки України / М. В. Тимошенко // Економіка та держава. - 2020. - № 12. - С. 21-26.
22. Тимошенко О. В. Оцінка сучасного стану виконання бюджетних програм як об'єкту управління бюджетними видатками / О. В. Тимошенко, О. К. Кузьменко, А. Г. Тимошенко // Економічний вісник Донбасу. - 2020. - № 2. - С. 108-114.
23. Федина К. М. Проблеми та шляхи вдосконалення казначейської системи касового виконання бюджетів / К. М. Федина // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2020. - Вип. 4. - С. 432-438.
24. Форкун І. Комплексна оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів як індикатор підвищення рівня бюджетного менеджменту в умовах реформи децентралізації владних повноважень / І. Форкун, Т. Гордєєва, Т. Мунджішвілі // Modeling the development of the economic systems. - 2021. - № 2. - С. 46-53.
25. Чугунов В. І. Бюджетне планування як складова соціально-економічного розвитку країни / В. І. Чугунов. // Ефективна економіка. - 2020. - № 12.
26. Юшко С. В. Показники виконання бюджету: теоретичні і практичні аспекти / С. В. Юшко // Фінанси України. - 2021. - № 1. - С. 46-63.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Державна аудиторська служба України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.

3. Державна Казначейська служба України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
4. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>
5. Державна служба статистики України. URL: <http://kiis.com.ua/materials/pr/20142904/RIPR2014.pdf>.
6. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua/>.
7. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
8. Комітет з питань бюджету Верховної Ради України. URL: <http://budget.rada.gov.ua/>
9. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.
10. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ

Авансові платежі - сплата до бюджету податків та внесення податкових платежів у розмірах, визначених з прогнозованих оцінок об'єкта оподаткування або його фактичних розмірів за попередній період чи за аналогічний період попереднього року.

Аналіз — загальнонауковий елемент діалектичного методу дослідження економічних явищ і процесів, економічних систем, сутність якого полягає у розчленуванні об'єкта, предмета або економічних відносин між ними та людьми на складові частини, елементи (ознаки, властивості, риси, стадії, ступені, тощо) та їх відокремленому вивченні, а відтак з'ясуванні зв'язків між ними (структури).

Аналіз фінансового стану — система методів дослідження економічних явищ і процесів фінансової діяльності підприємств, їх взаємозв'язку і взаємообумовленості, система виявлення позитивних і негативних чинників, визначення ступеня їх впливу, врахування й узагальнення науково обґрунтованих можливостей для прийняття оптимальних управлінських рішень. Основними об'єктами аналізу фінансового стану є фінансовий стан, платоспроможність і кредитоспроможність підприємства, фінансові результати його діяльності. Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за даними бухгалтерської (фінансової) звітності.

Аудит (лат. audit — слухати) — незалежна експертиза фінансової звітності та іншої інформації про господарсько-фінансову діяльність суб'єкта господарювання для з'ясування його реального фінансового стану. При визначенні поняття «аудиту» доцільно враховувати не лише мету і завдання, а й його різновиди. У Міжнародних стандартах і нормах аудиту існують поняття «зовнішній аудит», «внутрішній аудит», «фінансовий аудит» та «управлінський аудит».

Баланс — акт про фінансовий стан установи. Баланс часто називають моментальним знімком фінансового стану будь-якої організації. Баланс може бути підрахований за такою формулою: Активи — Зобов'язання = Залишок коштів фонду (у випадку бюджетних установ).

Безповоротні витрати — невідновні витрати, понесені в минулому (наприклад, побудовані приміщення).

Бюджет — план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) — план утворення та використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування.

Бюджет розвитку — доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази. Це складова

частина спеціального фонду місцевих бюджетів. До бюджету розвитку відносяться: доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази.

Бюджетна класифікація — єдине систематизоване згрупування доходів, видатків (у тому числі кредитування за вирахуванням погашення) та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Бюджетна політика — це система скоординованих заходів, які здійснюються органами законодавчої та виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування та органами влади субнаціонального рівня з метою забезпечення: сталого зростання ВВП, максимальної зайнятості, доходів та видатків бюджетів, соціального забезпечення, збалансування бюджету та організації міжбюджетних відносин.

Бюджетна програма — систематизований перелік заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети та завдань, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Бюджетна система України — сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетна установа — орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими.

Бюджетне асигнування — повноваження, надане розпоряднику бюджетних коштів відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів з конкретною метою в процесі виконання бюджету.

Бюджетне зобов'язання — будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Бюджетне послання — нормативно-правовий акт, в якому визначаються основні напрями бюджетної політики на перспективу і на наступний бюджетний рік

Бюджетне правопорушення — недотримання учасником бюджетного процесу встановленого Бюджетним кодексом та іншими нормативно-правовими актами порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету, затвердження звіту про виконання бюджету.

Бюджетне призначення — повноваження, надане головному розпоряднику бюджетних коштів Бюджетним кодексом України, законом про Державний бюджет України або рішенням про місцевий бюджет, що має кількісні та часові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування.

Бюджетний запит — документ, підготовлений розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідними обґрунтуваннями щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступний бюджетний період.

Бюджетний процес — регламентована нормами права діяльність, пов'язана із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України.

Бюджетний розпис — документ, в якому встановлюється розподіл доходів та фінансування бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів по певних періодах року відповідно до бюджетної класифікації.

Видатки бюджету — кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум.

Виконання місцевого бюджету за видатками складається з наступних стадій: встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на основі затвердженого бюджетного розпису; затвердження кошторисів розпорядникам бюджетних коштів; взяття бюджетних зобов'язань; отримання товарів, робіт та послуг; здійснення платежів; використання товарів, робіт та послуг на виконання бюджетних програм.

Виконання місцевого бюджету за доходами здійснюється шляхом зарахування податків, зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів місцевого бюджету безпосередньо на рахунок відповідного бюджету, відкритий в територіальному органі Державної казначейської служби України. Податки, збори (обов'язкові платежі) та інші доходи визнаються зарахованими в доход місцевого бюджету з моменту зарахування на рахунок відповідного бюджету, відкритий в територіальному органі Державної казначейської служби України. Органи стягнення забезпечують своєчасне та в повному обсязі надходження до місцевих бюджетів податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів відповідно до законодавства.

Витрати бюджету — видатки бюджету та кошти на погашення основної суми боргу.

Відомча класифікація — перелік головних розпорядників бюджетних коштів, а також відповідальних виконавців у системі головних розпорядників. Використовується для ведення Державним казначейством України та місцевими фінансовими органами реєстру всіх розпорядників бюджетних коштів і дозволяє чітко розподілити відповідальність за виконання програм.

Відповідальний виконавець — це юридична особа, яка несе безпосередню відповідальність за виконання програми і забезпечує виконання

однієї або кількох бюджетних програм у системі головного розпорядника або поза нею.

Власні джерела надходжень — тільки ті надходження, які певні органи місцевого самоврядування отримують шляхом застосування фіскальних інструментів згідно з переданими їм повноваженнями. Відповідно, до них не входять платежі по міждержавних трансфертах, виділені певному органу влади з державних чи інших установ, так само як спільні чи інші доходи, обсяг та рівень яких визначаються органом влади вищого рівня.

Власні повноваження — повноваження, відповідальність за надання та фінансування яких, відповідно до законодавства, несуть місцеві органи влади.

Головні розпорядники бюджетних коштів — бюджетні установи в особі їх керівників, які відповідно до статті 22 Бюджетного кодексу України отримують повноваження шляхом встановлення бюджетних призначень.

Громадські асоціації — об'єднання громадян, яких поєднує спільний інтерес або питання.

Громадські слухання — засідання, відкриті для всіх членів громади з метою визначення різних думок про використання наявних ресурсів політичними лідерами громади на даний момент.

Делеговані повноваження — повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад. Всі угоди про передачу видатків на виконання делегованих державних повноважень укладаються до 1 серпня року, що передуює плановому.

Державний борг (борг Автономної Республіки Крим чи борг місцевого самоврядування) — загальна сума заборгованості держави (Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування), яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави (Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування), включаючи боргові зобов'язання держави (Автономної Республіки Крим чи міських рад), що вступають в дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, що виникають на підставі законодавства або договору.

Дефіцит бюджету — перевищення видатків бюджету над його доходами.

Дорадчий комітет та робоча група — група громадян, які призначені надавати консультації з певних питань. Може працювати постійно або, у випадку організації робочої групи, зосереджується на вирішенні конкретного питання.

Дотація вирівнювання — міжбюджетний трансферт на вирівнювання доходної спроможності бюджету, який його отримує.

Доходи бюджету — усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти).

Економічна класифікація — групування видатків бюджету за економічною характеристикою операцій, при проведенні яких здійснюються ці видатки (заробітна плата і нарахування на неї, придбання виробничих ресурсів

та матеріалів, капітальні видатки тощо). За економічною класифікацією видатки поділяються на поточні видатки, капітальні видатки та кредитування за вирахуванням погашення. Склад видатків визначається Міністерством фінансів України.

Завдання бюджетної програми — конкретний запланований вид діяльності, що оцінюється у вимірюваних показниках та здійснюється у конкретно визначений проміжок часу; це короткострокова ціль, яка визначає короткостроковий прогрес у досягненні загальної цілі.

Закон про Державний бюджет України — закон, який затверджує повноваження органам державної влади здійснювати виконання Державного бюджету України протягом бюджетного періоду.

Залишок бюджетних коштів — обсяг коштів на рахунках відповідного бюджету та розпорядників коштів цього бюджету на кінець дня.

Запозичення — операції, пов'язані з отриманням бюджетом коштів на умовах повернення, платності та строковості, в результаті яких виникають зобов'язання держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування перед кредиторами.

Захищені статті місцевого бюджету — статті видатків місцевого бюджету, обсяг яких не може змінюватися при проведенні скорочення затверджених бюджетних призначень.

Зацікавлені сторони — громадяни, організації або групи, що зацікавлені або підтримують діяльність органів місцевого самоврядування. До зацікавлених сторін можуть відноситись реципієнти і не реципієнти із цільової групи; відповідальні особи та персонал; особи, зацікавлені у певному виді діяльності (ділові кола та державні організації); ті, хто знаходиться під негативним або ненавмисним впливом певного виду діяльності.

Індекс відносної податкоспроможності визначає рівень податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці у порівнянні з аналогічним середнім показником по Україні у розрахунку на одного мешканця. Індeksi відносної податкоспроможності відповідних бюджетів не можуть змінюватися і переглядатися частіше ніж раз на три роки.

Інфраструктура — комплекс об'єктів соціального призначення, наприклад, дороги, мости, споруди, парки, системи водопостачання, водовідведення, вуличного освітлення та кабельні мережі.

Капітальні видатки — це платежі з метою придбання капітальних активів, резерву стратегічних товарів і товарів спеціального призначення, землі, нематеріальних активів, або невідплатні платежі, що передаються реципієнтам з метою придбання ними подібних активів, компенсації втрат, пов'язаних із руйнуванням чи ушкодженням основних фондів.

Коефіцієнт вирівнювання — коефіцієнт, що застосовується при розрахунку обсягу дотації вирівнювання та коштів, що передаються до Державного бюджету України з місцевих бюджетів, з метою зміцнення доходної бази бюджетів місцевого самоврядування.

Комітет або комісія — це група громадян, що призначаються для забезпечення контролю, управління та виконання певної функції.

Концесія — надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) об'єкта концесії, за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та/або управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику.

Корегуючі коефіцієнти — коефіцієнти, які затверджуються Кабінетом Міністрів України для коригування фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та враховують відмінності у вартості надання соціальних послуг залежно від: 1) кількості населення та споживачів соціальних послуг; 2) соціально-економічних, демографічних, кліматичних, екологічних та інших особливостей (з часу їх визначення) адміністративно-територіальних одиниць.

Кредитування за вирахуванням погашення — операції, пов'язані з наданням коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, в результаті яких з'являються зобов'язання перед бюджетом, та операції, пов'язані з поверненням цих коштів до бюджету.

Кошик доходів бюджетів місцевого самоврядування — податки і збори (обов'язкові платежі), що закріплені цим Кодексом на постійній основі за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Кошторис — основний плановий документ бюджетної установи, який надає повноваження щодо отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на бюджетний період відповідно до бюджетних призначень.

Лімітні довідки за бюджетними асигнуваннями — це документи, в яких зазначаються затверджені бюджетні призначення (встановлені бюджетні асигнування) і їх помісячний розподіл, а також інші показники, які мають оцінюватись на основі відповідних нормативів згідно законодавству.

Міжбюджетні трансферти — кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Мінімальний рівень соціальних потреб — гарантований державою мінімальний рівень соціальних послуг на душу населення в межах території України.

Місцева державна адміністрація — місцевий орган державної виконавчої влади.

Місцева рада — це виборний орган, який складається з депутатів і має право представляти інтереси територіальної громади та приймати рішення від її імені.

Місцевий орган самоврядування складається з територіальних громад; сільських, селищних та міських голів; сільських, селищних та міських виконавчих органів; районних та обласних рад, які представляють спільні

інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст; організовані групи населення.

Місцевий фінансовий орган — це установа, що відповідно до законодавства України здійснює функції по складанню, виконанню місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету.

Місцеві бюджети — бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування.

Моніторинг (англ. monitoring, лат. monitor — той, що контролює, попереджає) — система спостереження та контролю за станом об'єктів, явищ з метою забезпечення раціонального використання та запобігання критичним та кризовим ситуаціям.

Моніторинг виконання — методика оцінювання, що дає можливість порівняти дійсне із відносно остаточним, очікуваним, на основі отриманого фінансування, стандартом виконання, тобто дійсне як противага запланованому в контексті ресурсів, графіка, результатів.

Муніципальна бюджетна політика — це комплекс взаємоузгоджених заходів, які розробляються і здійснюються представницькими та виконавчими органами місцевого самоврядування, а також місцевими органами виконавчої влади з метою забезпечення гармонійного соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, фінансового забезпечення регіональних та місцевих програм та проектів, фінансування утримання об'єктів соціально-культурної сфери та житлово-комунального господарства, що знаходиться у комунальній власності, а також соціального забезпечення жителів відповідних територіальних громад, фінансування, управлінських, економічних та соціальних послуг.

Надходження до бюджету — доходи бюджету та кошти, залучені в результаті взяття боргових зобов'язань органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування.

Обласний бюджет — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад у селах, селищах, містах районного підпорядкування, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання.

Оборотна касова готівка — частина залишку коштів загального фонду відповідного бюджету, яка формується на початок планового бюджетного періоду з метою покриття тимчасових касових розривів. Збереження розміру оборотної касової готівки на кінець бюджетного періоду має бути обов'язковим. Оборотна касова готівка встановлюється у розмірі не більше 2 відсотків планових видатків загального фонду бюджету і затверджується відповідно у законі про Державний бюджет України та рішеннях про місцевий бюджет.

Операційний бюджет — фінансовий план запропонованих доходів та видатків на певний період, до якого не входять капітальні доходи та видатки. Це основний механізм, через який відбувається контроль діяльності уряду

стосовно фінансування, придбання, витрачання та забезпечення послуг. Цей термін широко використовується у західній системі фінансового управління, але не має чіткого визначення в Бюджетному кодексі України. В Україні термін "поточні видатки" використовується стосовно видатків, які, відповідно до міжнародних стандартів, називаються «операційними видатками» на противагу «капітальним видаткам». І операційні, і капітальні видатки можуть бути поточними.

Опитування громадської думки — збір інформації про ставлення громадян до певного питання без проведення громадських зборів.

Оплата за рахунок кредитних ресурсів — принцип або практика придбання товарів або послуг за рахунок кредитних ресурсів (здійснення позик, випуску облігацій). Цей метод балансує прибутки та витрати на утримання капітальних активів (вулиць, мостів або споруд) та погашення заборгованості по основних засобах.

Оплата за рахунок наявних фінансових ресурсів — принцип або практика придбання товарів чи послуг за рахунок наявних ресурсів, замість здійснення платежів у кредит (напр., за рахунок позик або випуску облігацій). Даний принцип також застосовується у пенсійній системі, такій як в Україні, і означає фінансування чинних пенсійних пільг за рахунок сплати внесків до пенсійного фонду працюючою когортою населення.

Органи самоорганізації населення — представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення певних завдань, які передбачені Законом України "Про органи самоорганізації населення".

Органи стягнення — податкові, митні та інші державні органи, яким відповідно до закону надано право стягнення до бюджету податків, зборів (обов'язкових платежів) та інших надходжень.

Основні засоби — довгострокові активи, що знаходяться у комунальній власності та постійно використовуються для цілей громади, такі як земля, споруди та обладнання, об'єкти соціальної інфраструктури, такі як мости, дороги, парки, системи водопостачання та водовідведення та вуличне освітлення.

Оцінка відповідності — проводиться аналіз відповідності програмних завдань урядовим та парламентським стратегіям, рішенням та процедурам, рішенням органів місцевого самоврядування.

Оцінка впливу — увага зосереджується на оцінці методів виконання програм та взаємозв'язку між цілями та результатами програм.

Передача видатків на виконання власних повноважень. — Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах кошти відповідних бюджетів для виконання власних повноважень. Передача видатків здійснюється за спільним рішенням відповідних рад на договірних засадах. Всі угоди про передачу видатків укладаються до 1 серпня року, що передуює плановому. Міські (міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення) ради та районні ради можуть передати видатки на виконання всіх або частини власних повноважень ВР АРК

чи обласній раді з передачею відповідних коштів до бюджету Автономної Республіки Крим чи до обласного бюджету у вигляді міжбюджетного трансферту. Сільські, селищні та міські (міст районного значення) ради можуть передавати видатки на виконання всіх або частини власних повноважень районній раді чи раді іншої територіальної громади з передачею коштів до відповідного бюджету у вигляді міжбюджетного трансферту.

Платіж — погашення зобов'язання, що виникли в поточному або попередніх бюджетних періодах.

Повноваження на майбутні бюджетні зобов'язання — повноваження на взяття бюджетного зобов'язання здійснювати платежі в бюджетному періоді, що настає після закінчення поточного бюджетного періоду.

Податкові надходження — доходи, які розподіляються між різними рівнями органів самоврядування (наприклад, податок на доходи фізичних осіб, податок на землю, та інші).

Поточний бюджет — доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для покриття поточних видатків.

Принцип відповідальності учасників бюджетного процесу — кожен учасник бюджетного процесу несе відповідальність за свої дії або бездіяльність на кожній стадії бюджетного процесу.

Принцип відповідності — це принцип розподілу відповідальності за надання послуги поміж різного рівня органами самоврядування, за яким відповідальність за видатки по наданню відповідної послуги повинна повністю відповідати рівню органів місцевого самоврядування, що несе відповідальність за правове врегулювання, фінансування та надання самої послуги.

Принцип ефективності — при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення запланованих цілей при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів.

Принцип єдності бюджетної системи України — забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною класифікацією, єдністю порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності.

Принцип збалансованості — повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період.

Принцип обґрунтованості — бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку держави та розрахунках надходжень до бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил.

Принцип повноти — до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження до бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.

Принцип публічності та прозорості — Державний бюджет України та місцеві бюджети затверджуються, а рішення щодо звіту про їх виконання приймаються відповідно Верховною Радою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим та відповідними радами .

Принцип самостійності — Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними. Держава коштами державного бюджету не несе відповідальності за бюджетні зобов'язання органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування. Органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування коштами відповідних бюджетів не несуть відповідальності за бюджетні зобов'язання одне одного, а також за бюджетні зобов'язання держави. Самостійність бюджетів забезпечується закріпленням за ними відповідних джерел доходів, правом відповідних органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування на визначення напрямів використання коштів відповідно до законодавства України, правом Верховної Ради Автономної Республіки Крим та відповідних рад самостійно і незалежно одне від одного розглядати та затверджувати відповідні бюджети .

Принцип справедливості і неупередженості — бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами .

Принцип субсидіарності — розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами повинен ґрунтуватися на максимально можливому наближенні надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача.

Принцип субсидіарності — основа міжурядових стосунків в межах Європейського Союзу, який визнає його як принцип розподілу зобов'язань щодо послуг між органами місцевого самоврядування і передбачає, що відповідальність за надання послуг повинна лягати на той рівень самоврядування, який може найефективніше надати ці послуги. Таке визначення дещо відрізняється від Бюджетного кодексу України, в якому йдеться про те, що розподіл видів видатків між державним та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами повинен ґрунтуватися на максимально можливому наданні суспільних послуг їх безпосередньому споживачеві. Принцип субсидіарності є обґрунтуванням для міжурядової децентралізації, яка завжди означала те, що орган місцевого самоврядування, який може найефективніше забезпечити послуги, повинен також володіти необхідними повноваженнями та фінансовими ресурсами. В Україні субсидіарність сприймається швидше як ідеологія, а не принцип, оскільки держава зацікавлена у збільшенні обов'язків місцевих органів самоврядування, а не забезпеченні їх ресурсами, необхідними для їх виконання. Держава навіть не зацікавлена у наданні органам місцевого самоврядування більше повноважень стосовно доходів. Україна залишається централізованою, унітарною державою, де субсидіарність, відповідно, продовжує сприйматися не більше, ніж як гасло.

Принцип цільового використання бюджетних коштів — бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями

Приріст — це невеликі зміни у запропонованому бюджеті порівняно з поточним. Це модель поступового зростання бюджету без серйозного врахування результатів, які можна отримати за короткий чи тривалий термін. Хоча будь-який бюджетний формат може підлягати зміні методом приросту, постатейний бюджет особливо схильний до цього.

Програма — це план дій, що визначає спосіб досягнення певної цілі, необхідної для втілення завдань соціально-економічного та культурного розвитку регіону та є узгодженим із стратегією місцевого самоврядування.

Програма капіталовкладень — багаторічний план, як правило, п'ятирічний, капітальних проектів, розташованих у порядку пріоритетності за роками із зазначеними датами початку та закінчення робіт, щорічними прогнозованими витратами та пропонованими методами фінансування. Щорічно програма переглядається, уточнюється і проектується на один додатковий рік.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку регіону — план дій, що окреслює реалізацію відповідної цілі, необхідної для виконання завдань соціально-економічного та культурного розвитку регіону у відповідності зі стратегічним курсом органів місцевого самоврядування.

Програмна класифікація — класифікація видатків за програмами, яка використовується при формуванні та виконанні бюджету за програмно-цільовим методом.

Програмно-цільовий метод — спосіб формування бюджету в розрізі бюджетних програм, спрямований на досягнення конкретного результату від витрачених бюджетних коштів.

Проект бюджету — проект плану формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, що здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду, який є невід'ємною частиною проекту закону про державний бюджет або проекту рішення відповідної ради про місцевий бюджет.

Проект капіталовкладень — перелік заходів значної вартості, наприклад ремонт, відновлення, розширення будівель, будівництво нових споруд та доріг, придбання обладнання, такого як пожежні машини, сміттєзбиральні машини, будівельний інвентар; необхідна документація.

Профіцит бюджету — перевищення доходів бюджету над його видатками.

Прямі витрати — витрати які безпосередньо сприяють наданню товарів чи послуг, наприклад, витрати на заробітну плату та премії, обладнання та матеріали.

Районний бюджет — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних

громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання.

Ревізія (лат. revisio — перегляд) — перевірка фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ, посадових осіб, документів, записів уповноваженими органами з метою контролю за дотриманням законів, правил, інструкцій, достовірності та об'єктивного відображення у документах справжнього стану, відсутності порушень, наявності фінансової документації.

Резерви — це запас матеріальних засобів або фінансових ресурсів на випадок виникнення незапланованих проблем, резервний фонд місцевого бюджету.

Рентабельність інвестицій — показник ефективності, який визначає прибутковість активів.

Рішення про місцевий бюджет — нормативно-правовий акт Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи відповідної ради, виданий в установленому законодавством України порядку, що містить затверджені повноваження відповідно Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевій державній адміністрації або виконавчому органу місцевого самоврядування здійснювати виконання місцевого бюджету протягом бюджетного періоду.

Розпорядники бюджетних коштів — бюджетні установи в особі їх керівників, уповноважені на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення видатків із бюджету.

Середньострокове бюджетне планування — це визначення розпорядниками бюджетних коштів плану своєї діяльності на середньостроковий період та обсягу необхідних коштів для досягнення цілей у середньостроковій перспективі у відповідності до Програми діяльності Уряду. Обов'язковою вимогою середньострокового планування бюджету є відбір відповідних напрямків діяльності і завдань виходячи з існуючих фінансових можливостей. Терміном середньострокового планування, виходячи з умов, що склалися в Україні, доцільно прийняти 3 наступні за поточним бюджетні роки.

Стратегічна оцінка — оцінка виконання, яка аналізує основні причини соціальної проблеми.

Стратегічна ціль — це визначений у стратегічному плані результат, якого планується досягнути.

Стратегічне планування — це процес, за допомогою якого розпорядник коштів планує свою діяльність з метою досягнення стратегічних цілей.

Стратегічне управління — управлінська діяльність, що передбачає постановку стратегічних цілей і завдань організації та підтримання тривалих взаємовідносин між організацією та оточенням, що забезпечує досягнення поставлених цілей.

Стратегічний план — це план, що визначає стратегічні цілі та очікувані довгострокові результати, яких планує досягти розпорядник коштів. Стратегічний план складається у відповідності до пріоритетів уряду, зазначених у програмних документах діяльності уряду.

Стратегія — це чітке формулювання шляхів досягнення цілей та завдань.

Стратегія організації — узагальнена модель дій, спрямованих на досягнення мети через розподіл, координацію та результативне використання ресурсів; система правил і способів реалізації стратегічної концепції розвитку організації.

Субвенції — міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

Суб'єкти бюджетної політики — центральні органи законодавчої та виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади, а також органи місцевого самоврядування. В Україні бюджетну політику здійснюють Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські, районні, міські міст обласного значення ради, а також районні у містах, міські міст районного значення, сільські та селищні ради. Бюджетну політику реалізують також Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні державні адміністрації, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, районні державні адміністрації, виконавчі комітети міських рад міст обласного значення, виконавчі комітети районних рад у містах, виконавчі комітети міських рад міст районного значення, виконавчі комітети сільських та селищних рад, міські, сільські та селищні голови у випадку, якщо не створені відповідні виконавчі комітети.

Фактори впливу — фактори, що впливають на прогнози, що є основою для прогнозування майбутніх витрат на утримання рівня поточних послуг чи здійснення поточних виплат працівникам; повинні враховуватись при визначенні рівня видатків на майбутній період.

Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості — гарантований державою в межах наявних бюджетних ресурсів рівень фінансового забезпечення повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів місцевого самоврядування, що використовується для визначення обсягу міжбюджетних трансфертів.

Фінансування бюджету — надходження та витрати у зв'язку із зміною обсягу боргу, а також зміною залишку готівкових коштів по бюджету, які використовуються для покриття різниці між доходами і видатками бюджету.

Цільове бюджетування — бюджетний процес, який забезпечує максимальний рівень задоволення бюджетних запитів розпорядників бюджетних коштів.

Цільові фонди — кошти, які використовуються для розв'язання конкретних проблем, визначених державними органами та органами місцевого самоврядування і різновид позабюджетних фондів.

Цінні папери — грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їхнім власником і передбачають виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передавання прав, що підтверджують ці документи, іншим особам.

Чистий дохід — грошовий вираз вартості новоствореного продукту, що визначається як різниця між валовим доходом і заробітною платою.

Штрафні санкції — грошові штрафи та пені, що стягуються з платників за порушення податкового законодавства.

Юридична особа — підприємство, що виступає як суб'єкт громадянства, в тому числі господарських прав та обов'язків, які мають самостійний баланс, гербову печатку, розрахунковий рахунок у банку. Діє на основі статуту або положення і відповідає у разі банкрутства майном, що йому належить.

СИТУАЦІЙНІ ТА РОЗРАХУНКОВІ ЗАВДАННЯ

ЗАВДАННЯ 1

Держава запровадила кілька бюджетних програм у регіоні, які охоплюють такі напрями:

- 1) перекваліфікацію та працевлаштування безробітних;
- 2) розвиток дорожньо-транспортної інфраструктури (будівництво міжміського шосе та облаштування придорожньої території);
- 3) створення нових робочих місць. Охарактеризуйте джерела, потрібні для фінансування цієї політики, а також її можливі наслідки.

Проведіть SWOT-аналіз доцільності фінансування з бюджету за кожним зазначеним напрямом у такій послідовності:

- виокремити дві групи чинників впливу на реалізацію напрямів програм – внутрішні та зовнішні;
- скласти SWOT-таблицю, де у зовнішніх чинників впливу виокремити можливості та загрози, а у внутрішніх – переваги та недоліки;
- заповнити таблицю конкретними об'єктивними характеристиками напрямів бюджетних програм;
- зробити висновки щодо доцільності фінансування кожного конкретного напрямку бюджетної програми. Також SWOT-аналіз можна проводити для кожної бюджетної програми загалом.

За результатами роботи спробуйте відповісти на запитання: «Яку б економічну політику ви провадили в регіоні?», «Які додаткові бюджетні програми запропонували б?».

ЗАВДАННЯ 2

Соціальний ефект обрахувати значно складніше, ніж бюджетний та економічний. Держава запровадила кілька бюджетних програм у регіоні, які охоплюють такі напрями:

- 1) реформування системи установ охорони здоров'я;
- 2) профілактику та лікування туберкульозу;
- 3) підвищення кваліфікації державних службовців шляхом створення спеціального електронного університету.

Охарактеризуйте джерела, потрібні для фінансування цієї політики, а також її можливі наслідки. Проведіть SWOT-аналіз доцільності фінансування з бюджету за кожним зазначеним напрямом у такій послідовності:

- виокремити дві групи чинників впливу на реалізацію напрямів програм – внутрішні та зовнішні;

- скласти SWOT-таблицю, де у зовнішніх чинників впливу виокремити можливості та загрози, а у внутрішніх – переваги та недоліки;
- заповнити таблицю конкретними об'єктивними характеристиками напрямів бюджетних програм;
- зробити висновки щодо доцільності фінансування кожного конкретного напрямку бюджетної програми.

Також SWOT-аналіз можна проводити для кожної бюджетної програми загалом. За результатами роботи спробуйте відповісти на запитання: «Яку б соціальну політику ви провадили в регіоні?», «Які додаткові бюджетні програми запропонували б?».

ЗАВДАННЯ 3

Будівництво платної автомобільної стоянки. Міська влада планує оголосити конкурс на побудову підземного паркінгу в центрі міста. Стоянка за планом приносить прибуток. Квота оподаткування такої ж приватної стоянки – приблизно 45 % прибутку.

Дайте відповіді на запитання:

1. Чи необхідне надання цієї послуги саме місцевою владою?
2. Які кроки потрібно здійснити міській владі для реалізації проекту (тендер, нормативне врегулювання)?
3. У якій формі (дотація, кредит, інвестиція, кошторисне фінансування) слід виділити кошти з бюджету? Чи потрібне бюджетне фінансування взагалі? З якого бюджету фінансуватиметься захід?

ЗАВДАННЯ 4

Для оцінки результативності бюджетної програми «Керівництво та управління у сфері державної політики щодо зовнішніх відносин», яка пов'язана з функціонуванням апарату Міністерства закордонних справ України, визначте такі результативні показники:

– показники затрат: кількість штатних одиниць (од.); кількість підвідомчих підприємств та організацій (од.); загальна площа приміщень (кв. м);

– показники продукту: кількість розроблених/прийнятих нормативно-правових актів (од.); кількість опрацьованих звернень, заяв, скарг громадян України (од.); кількість опрацьованих нот (од.); кількість укладених міжнародних угод (од.)

– показники ефективності: кількість розроблених/прийнятих нормативно-правових актів на одного виконавця (од.); кількість опрацьованих звернень, заяв, скарг громадян України на одного виконавця (од.); кількість опрацьованих нот на одного виконавця (од.); – показники якості: відсоток прийнятих нормативно-правових актів у загальній кількості розроблених (%); зміна кредиторської/дебіторської заборгованості порівняно з початком бюджетного періоду, в тому числі простроченої на звітну дату (%); питома вага простроченої кредиторської/дебіторської заборгованості у загальному обсязі заборгованості (%); кількість розглянутих справ з ухваленням рішень щодо

спорів про відшкодування шкоди, завданої органами влади незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю, порівняно з попереднім роком (%); чисельність осіб, яким відшкодовано шкоду, завдану органом влади незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю (осіб); кількість опрацьованих звернень, скарг громадян України порівняно з попереднім роком (%); відсоток задоволених звернень, заяв, скарг громадян України в загальному обсязі (%); кількість укладених міжнародних угод порівняно з попереднім роком (%).

Обґрунтуйте прийняття управлінського рішення щодо включення бюджетної програми до видаткової частини Державного бюджету України.

ЗАВДАННЯ 5

Для оцінки результативності бюджетної програми «Забезпечення медичних заходів по боротьбі з туберкульозом, профілактики та лікування СНІДу, лікування онкологічних хворих», яка пов'язана з реалізацією Міністерством охорони здоров'я України державної політики у сфері охорони здоров'я, визначте такі результативні показники:

– показники затрат: витрати на заходи з боротьби з туберкульозом (тис. грн); витрати на заходи з боротьби з ВІЛ/СНІДом (тис. грн); витрати на заходи з лікування онкологічних захворювань (тис. грн); кількість державних закладів охорони здоров'я, які отримують онкологічні препарати (од.); кількість установ для діагностики та лікування хворих на СНІД, що отримують медикаменти та вироби медичного призначення (од.); кількість протитуберкульозних диспансерів (од.);

– показники продукту: кількість пролікованих хворих на туберкульоз (осіб); кількість хворих на ВІЛ/СНІД та ВІЛ-інфікованих, які отримують терапію (медико-соціальні послуги) (осіб); кількість хворих, які отримують онкологічні препарати (осіб);

– показники ефективності: середня вартість лікування/терапії одного хворого на ВІЛ/СНІД та ВІЛ-інфікованого на рік (тис. грн); середня вартість лікування одного хворого на туберкульоз на рік (тис. грн); середня вартість лікування одного онкологічного хворого на рік (тис. грн);

– показники якості: рівень смертності хворих на туберкульоз (%); зміна рівня передачі ВІЛ від матері дитині (%); рівень смертності хворих на онкологічні захворювання (%).

Обґрунтуйте прийняття управлінського рішення щодо включення бюджетної програми до видаткової частини Державного бюджету України.

ЗАВДАННЯ 6

Використовуючи офіційні дані Державної казначейської служби України, проаналізувати за останні п'ять років для відповідного бюджету:

– видатки на освіту. Здійснити аналіз фактичного їх виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– видатки на утримання органів управління відповідного бюджету. Здійснити аналіз фактичного їх виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– видатки відповідного бюджету на охорону здоров'я. Здійснити аналіз фактичного їх виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– видатки бюджету на утримання будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів, будинків-інтернатів для дітей-інвалідів та навчання і трудове влаштування інвалідів. Здійснити аналіз фактичного їх виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– видатки на утримання притулків для дітей відповідного бюджету. Оцінити фактичне їх виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– видатки з відповідного бюджету на утримання територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів і одиноких непрацездатних громадян та відділень соціальної допомоги вдома. Дослідити їх фактичне виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– видатки місцевого бюджету на обробку інформації з нарахування та виплати допомоги, компенсацій і субсидій. Проаналізувати фактичне виконання видатків до прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– для обласного бюджету, бюджету міста Києва обсяг видатків з надання допомоги по догляду за інвалідами I чи II групи внаслідок психічного розладу, на виплату компенсацій реабілітованим громадянам та на поховання учасників бойових дій. Порівняти фактичне їх виконання з прогнозними даними, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– обсяг видатків, пов'язаних з пільговим медичним обслуговуванням осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та видатків для здійснення заходів щодо соціального захисту інвалідів. Дослідити їх фактичне виконання відносно прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;

– обсяг видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення. Здійснити аналіз їх фактичного виконання, виявити закономірності та надати пропозиції щодо сталого фінансування соціальних видатків;

– обсяг видатків на культуру і мистецтво. Проаналізувати фактичні та планові дані щодо фінансування цього напрямку, зробити обґрунтовані висновки;

– обсяг видатків на фізичну культуру і спорт. Провести комплексний аналіз виконання, зробити висновки, обґрунтувати відповідь;

– обсяг видатків на забезпечення реалізації програм соціально-економічного розвитку регіонів. Проаналізувати виконання програми соціально-економічного розвитку відповідного регіону, запропонувати напрями підвищення її дієвості.

ЗАВДАННЯ 7

На основі звітних даних (офіційні дані з сайтів) дати економічну характеристику обсягу доходів, відповідного місцевого бюджету. Проаналізувати за останні п'ять років:

- обсяг доходів, закріплених за відповідним місцевим бюджетом. Дослідити фактичне виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;
- надходження від податку на доходи фізичних осіб. Дослідити фактичне виконання щодо прогнозних показників, виявити причини недовиконання (перевиконання) планових показників;
- структуру неподаткових надходжень до бюджету. Визначити та обґрунтувати тенденції у структурі неподаткових надходжень до відповідного бюджету, дати економічну характеристику отриманих результатів.

ЗАВДАННЯ 8

Використовуючи фактичні дані, розрахуйте значення запропонованих показників та проаналізуйте й поясніть отриманий результат (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка абсолютного та відносного навантаження на органи Державної казначейської служби України

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Кількість розпорядників			
Кількість одержувачів			
Інші клієнти			
Усього			
У розрахунку на одного працівника			

ЗАВДАННЯ 9

Проведіть аналіз місячної, квартальної, річної звітності про виконання Державного бюджету України за останні три роки. Дослідіть структуру, тенденції, строки подання та одержувачів звітів.

Визначте основні результати звітів.

Поясніть необхідність звітності та можливість її подальшого використання різними користувачами інформації.

Запропонуйте шляхи підвищення ефективності організації бухгалтерського обліку, складання та аналізу звітності про виконання Державного бюджету України.

ЗАВДАННЯ 10

Проведіть аналіз місячної, квартальної, річної звітності про виконання місцевого бюджету України за останні три роки.

Дослідіть структуру, тенденції, строки подання та одержувачів звітів.

Визначте основні результати звітів.

Поясніть необхідність звітності та можливість її подальшого використання різними користувачами інформації.

Запропонуйте шляхи підвищення ефективності організації бухгалтерського обліку, складання та аналізу звітності про виконання місцевих бюджетів України.

ЗАВДАННЯ 11

Контроль за цільовим використанням бюджетних коштів фінансовими органами.

1. Вивчити організацію роботи щодо здійснення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів.
2. Проаналізувати результати двох–трьох перевірок (однотипних установ):
 - питання, які перевіряються;
 - документи, які перевіряються;
 - найбільш поширені випадки порушення бюджетного законодавства;
 - реалізацію результатів.
3. Проблемні аспекти організації і здійснення контролю фінансовими органами.

ЗАВДАННЯ 12

Державна аудиторська служба України і шляхи удосконалення її діяльності.

1. Розглянути організацію та методологічні основи контрольної роботи.
2. Проаналізувати результати контрольної роботи не менш як за три роки:
 - кількість проведених інспектувань, внутрішніх аудитів тощо;
 - встановлені порушення й недоліки;
 - розміри виявлених збитків;
 - суми, які належать до перерахування до бюджету;
 - застосування фінансових санкцій.
3. Розглянути взаємовідносини органів ДАСУ з іншими органами, на які покладено здійснення функцій фінансового контролю.
4. Зробити висновки та сформулювати пропозиції щодо удосконалення методів та організації діяльності ДАСУ.

ЗАВДАННЯ 13

Ревізії бюджетних установ, які проводяться Державною аудиторською службою України.

1. Вивчити план проведення ревізій (піврічні плани за попередній рік).
2. Визначити основні завдання ревізій бюджетних установ. Методика перевірки.
3. Проаналізувати два–три акти ревізій:
 - питання, які перевіряються під час ревізії;
 - документи, що перевіряються;
 - найпоширеніші випадки порушення бюджетного законодавства;
 - реалізацію результатів.

4. Розглянути проблемні аспекти проведення ревізій у бюджетних установах.

ЗАВДАННЯ 14

Ревізії і перевірки, які проводяться Державною аудиторською службою України за поданням правоохоронних органів.

1. Ознайомитися з порядком призначення ревізій (перевірок).
2. Вивчити організацію і порядок проведення ревізії (перевірки).
3. Проаналізувати два–три акти ревізій (перевірок).
4. Вивчити реалізацію матеріалів ревізій (перевірок) та їх проходження в правоохоронних і судових органах.
5. Дослідити проблеми, які виникають під час ревізій і перевірок, що проводяться за поданням правоохоронних органів.

ЗАВДАННЯ 15

Порядок проведення внутрішнього централізованого аудиту (державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання, державний фінансовий аудит діяльності бюджетних установ, державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм) та оформлення його результатів.

1. Ознайомитися з порядком призначення внутрішнього аудиту.
2. Вивчити організацію і порядок проведення внутрішнього аудиту.
3. Проаналізувати матеріали двох – трьох проведених аудитів.
4. Вивчити результати проаналізованих аудитів.
5. Розглянути проблеми, які виникають під час внутрішнього аудиту, та можливі шляхи їх вирішення.

Навчальне видання

**Чуркіна Ірина Євгенівна
Масленніков Євген Іванович**

Оригінал макет розроблено в авторській редакції

**Кафедра менеджменту та інновацій
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058**